

is evenals *Lizzie* gebaseerd op bekende stof. Daar is wat overeenkomst betreft zo'n beetje alles mee gezegd. Met de fraaie metafoor van een duiker die zich in de ongewisse diepzee laat zakken, laat de verteller Gods afsplitsing, een menskind dat geboren zal worden uit de maagd Maria, afdalen in zijn schepping. We hebben dan al veel verwickelingen in hemel en op aarde achter de rug, in deze originele en zeer vrije hervertelling van oud- en nieuwtestamentische Bijbelverhalen. Een eigenzinnige Jozef vormt het voornaamste contrapunt met de grondtekst. Naarstig speurend in de Schrift concludeert hij dat zijn, weliswaar niet bloedeigen, niettemin geliefde zoon Jezus het weinig aantrekkelijke einde wacht als een lam geofferd te worden. Deze afloop probeert hij te voorkomen door met Jezus zonder bericht aan thuis met onbekende bestemming te vertrekken. De roman stuurt aan op een confrontatie tussen de aardse en hemelse v(V)ader van God-in-de-persoon-van-Jezus.

De uitkomst van de botsing is een beetje een anticlimax, al laat zich succes in dezen ook moeilijk denken, want de vrije wil heeft nu eenmaal een beperkte actieradius binnen de Voorzienigheid. Toch geeft het leidende motief van de onverzoenlijkheid van menselijke maat en ondoorgrondelijke besturing, en de fatale hybride waartoe die in het ondermaanse leidt, de roman een duidelijke inzet. *Vader van God* heeft de noodzakelijke afstand tot de, in dit geval overbekende, stof die *Lizzie* zo node mist. Al is de grens tussen speelse vondst en flauwe spottennij of melige allusie soms dun, met name het oog voor sfeertekende details en de beeldende stijl maken de roman bijzonder. Dat de verteller Jozef al vroegtijdig tot mislukken doemt, is allerminst bezwaarlijk, als hij de slaagkans van de opstandeling met een atmosferisch beeld als dit weet te schetsen: "een ontwortelde eik: in het voorjaar slaat hij uit, nieuwe twijgen ontspruiten, ranken slingeren zich rond zijn stam, vogels bouwen nesten in zijn gebladerte; maar hij groeit niet langer hemelwaarts".

Na *Vader van God* verscheen *Een ware held* (2013) van de hand van Driessen, een los uitgegeven lang verhaal dat ons zonder omwegen in een beslissende scène stort. Twee broers maken deel uit van een van de deserte beschuldigde groep Italiaanse militairen, waarvan, als represaille, zo dadelijk een op de vier geëxecuteerd zal worden. De broers stellen van alles

in het werk om in deze loterij de dans te ontspringen. Deze – opnieuw historische – geschiedenis laat zien hoe in een ondoorgrondelijke machinerie de "held" ongewild bijdraagt aan de dood van een onschuldige ander en hoe systeemratten carrière maken. Deze cynische werkelijkheid wordt beschreven voor wat die is, koel en feitelijk, en in eenzelfde consistente toon als *Vader van God*. Neem deze beschrijving van soldaten die in de invallende duisternis zich een weg door een lawine proberen te banen: "nietige zwarte gestalten, krioelend als ongedierte dat van een grote dode vis eet". Driessen als beeldend schrijver met oog voor tijdloze absurditeiten in ons bestaan zou ons nog wel eens kunnen verrassen met een roman waarin alles op z'n plaats valt.

HAROLD VAN DIJK

EVA WANJEK, *Lizzie*, Wereldbibliotheek, Amsterdam, 2015, 464 p; MARTIN MICHAEL DRIESSEN, *Een ware held*, Wereldbibliotheek, Amsterdam, 2013, 64 p; MARTIN MICHAEL DRIESSEN, *Vader van God*, Wereldbibliotheek, Amsterdam, 2012, 206 p.;

[B] JIJ HEBT NOG ZEKER VIJFENTWINTIG JAAR. OVER AD ZUIDERENTS "EEN HEEL NIEUW ORGEL"

Met zijn nieuwe bundel *Een heel nieuw orgel* voegt Ad Zuiderent weer heel veel nieuws toe aan zijn toch al indrukwekkende oeuvre. Zuiderent is niet het type dichter dat vastzit aan één vorm, één genre of één toon. De bundel heeft een motto van de tegendraadse componist Helmut Lachenmann, die voortdurend op de vlucht zegt te zijn voor zijn eigen maniërismen. Dat motto illustreert Zuiderents wens om zich te blijven ontwikkelen, om steeds "een heel nieuw orgel" te willen bouwen. Niet voor niets eindigt het gedicht 'Exposorium' met een variatie op de bekende Bijbeltekst: "grilligheid, tucht en verbeelding, die drie, / maar vooral de adem die stroomt". Je zou *Een heel nieuw orgel* een verkenning kunnen noemen van wat in de vorige bundel (*We konden alle kanten op*, 2011) al aangekondigd werd: wat er gebeurt als je alle kanten op kunt.

metaforen uit
en de handelin
(surfen, global
poëzie laat zie
metaforen geb
beschrijven: "i
uitzicht refines
privacyinstellin
De invloed van
ver buiten de g
vinden. Ze is n
dichtend filmm
schrijvend dien
afdeling Beeldl
Academie (pro
Sandberg (insti
Writing, redact
en freelance so
gedichten van
onder andere J
Poëziekrant, m
verspreid op h
(maandjesmits
uiteenlopende
projecten te wa